

С Т А Н О В И Щ Е

на д-р Йоана Спасова-Дикова, професор в Институт за
изследване на изкуствата – БАН, сектор „Театър”,
за докторската дисертация на тема
„Тенденции в българското актьорско изкуство след 1989 г.”

на Елена Ангелова,

НАТФИЗ „Кръстю Сарафов“

Факултет „Сценични изкуства“

Катедра „Актьорство и режисура за драматичен театър“

научен ръководител проф. д. изк. Анна Топалджикова

Дисертацията представлява научен труд от 228 страници. Тя се състои от въведение, изложение в 4 глави, заключение, библиография, която наброява 25 цитирани монографии и сборника, 75 цитирани статии и интервюта като позоваванията са предимно от изданията сп. *Homo Ludens*, сп. „Театър“, в. „Култура“, „Литературен вестник“. Посочени са и 5 електронни адреса.

Като основен обект на изследване дисертантката посочва „актьорското изкуство в България след 1989 г. Фокусът на вниманието е насочен върху открояването на различните театрални школи и модели на работа с актьора през 90-те и отражението им през новия век; изучаването на методологии за работа с актьора на най-важните режисьори, оставили отпечатък в театралния живот в България; не на последно място – индивидуалните постижения на актьорите от разглеждания

период, които заявяват своите силни присъствия и разпознаваем почерк, лична тема и ангажираност спрямо театъра у нас.“ Това определя и актуалността на труда, който има за цел „постигането на максимално точен теоретико-исторически анализ на най-важните събития от театралния живот в България след 1989 г. с фокус актьора; систематизирането на историческия контекст на обекта на изследването; проучване на максимално много аспекти на възможните подходи за театър в България в разглеждания период, които имат за цел да развият, да зададат нов код, да предизвикат по иновативен начин актьорската природа; събирането на документален материал по този въпрос, който да се преработи и интегрира в изследването; отделянето на специално внимание на спектакли и актьорски фигури, които са допринесли върху изграждането на тенденции в актьорското изкуство“.

Методът на изследване включва панорамен анализ с историко-теоретичен характер и се позовава на различни текстове посветени на изучаването на театралния живот на България в разглеждания период, както и на първостепенни свидетелства и документи като рецензии от спектакли, интервюта и статии. В труда се използват утвърдени понятия в театрознанието и се анализират начините, по които те разкриват реалността на българската изпълнителска практика след 1989 г. В методологията на дисертацията е включен контент анализ на важни представления на българската сцена след 1989 и контент анализ на театралната критика.

Предложеният труд има ясна структура. В увода се определя обектът на изследване, посочват се главните задачи,

основните въпроси, които се разглеждат, методът и структурата на изследване.

Първа глава е посветена на театралните процеси през 90-те години на XX век. Стремeжът е да се анализират театралните практики в полето на режисьорския театър. Проследяват се най-важните промени, застъпващи развитието на актьора, както и формирането на различни трупни и формации при новите поколения, работещи активно през 90-те. Направена е опит за систематизация на различните подходи, тренинги и методи на работа с актьора.

Втора глава е по-теоретична и разглежда разбирането за изкуството на актьора, разширяването на представата за неговата работа и появата на нови практики. В тази част се уточняват понятия като автентизъм, перформативност, амбивалентност на актьорското изпълнение. Разглежда се българската актьорска практика в дискурса на съвременната критическа теория.

В трета глава се обръща внимание на различните видове театър в периода след 90-те като се анализират успешни иновативни театрални практики в сферата на независимия театър, които стимулират развитието, обогатяването и изграждането на нова изпълнителска култура на актьора.

В четвъртата глава са представени седем актьорски фигури: Иво Димчев, Снежина Петрова, Леонид Йовчев, Мариус Куркински, Деян Донков, Камен Донеv, Мая Новоселска с уговорка по отношение на подбора на творците, които трасират пътя на българския театър през разглеждания период и които са много повече, но не попадат в анализа поради ограничения обем на дисертационния труд, който според самата дисертанка може да бъде разширен и развит. Според мен направената селекция е

достатъчно представителна, доколкото трудът акцентира върху най-ярките иновативни актьорски практики и очертава само избрани профили, ситуации, както и общия стремеж към иновация, без да претендира за изграждане на по-цялостна картина.

Научните качества на дисертационния труд са свързани с неговата актуалност, доколкото изследването проследява най-новите сценични практики през последното десетилетие на XX и първите две десетилетия на XXI век. По своята същност трудът е насочен най-вече към изучаване на театралния актьор. Текстът поставя важни проблеми, които биха могли да бъдат основа за бъдещ дебат и по-нататъшно разработване на интердисциплинарен инструментариум, приложим към перформативните изкуства и актьорската професия.

Необходими са известни стилови поправки, коригиране на правописни неточности и пунктуационни грешки, по-добро форматиране на текста. Също така трябва да се прецизират цитиранията. На места след цитатите не е посочен източника. Използвани са неологизми и чуждици, което би могло да бъде избегнато в някои от случаите. Втора глава се нуждае от по-задълбочен теоретичен анализ, систематизиране на различните нови перформативни практики у нас, свързани с актьорския език на тялото. Към текста може да бъде приложен и илюстративен материал. Използването на иконографски свидетелства е препоръчително за изследователите на актьорското изкуство и определено улеснява читателите да добият по-пълна представа за актьорската игра и средства на изразяване чрез езика на тялото.

Изследването, би имало значение за всички – изследователи, преподаватели, студенти, които се интересуват от съвременните процеси и нови форми на перформативното изкуство.

Публикациите на дисертантката в специализирани списания, сборници от конференции и научно-популярни издания са повече от изискуемия минимум.

Въпреки направените забележки като се вземат предвид изтъкнатите качества на труда, давам положителна оценка и предлагам да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ на Елена Ангелова.

04. 08. 2020

София

Подпис:

Йоана Спасова-Дикова